

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 22.05.2023

§ 179

Valtuustoaloite: Valtuustoaloitteiden tarkistuttaminen aloitteen jättäjillä ennen lautakuntiin yms. viemistä KV

8023/00.01.01.03/2021

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Lakimies Anu Valtavaara, p. 044 482 6809

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Timonen Pekka

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus tekee kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

”Kaupunginvaltuusto merkitsee aloitteen ja siitä annetun lausunnon tiedokseen todeten, että aloitteessa tarkoitettu asia on tässä yhteydessä tullut riittävästi selvitettyksi.”

Perusteluosa

Pro Lahden valtuustoryhmä 22.11.2021:

”Valtuutetun aloiteoikeutta hyväksi käyttäen Pro Lahden valtuustoryhmä esittää, että valtuustoaloitteet käytetään jatkossa tarkastettavana niiden jättäjillä ennen niiden viemistä lautakuntiin yms, jotta varmistetaan, että vastauksissa vastataan oikeisiin asioihin ja että vastaus on aloitteen

jättäneestä asianmukainen sekä näin vältetään palautuksista yms. aiheutuva turha työ.”

Vastaus valtuustoaloitteeseen

Lahden kaupungin hallintosäännön kaupunginvaltuustoa koskevien sääntöjen 9 §:n 1-2 momentin mukaan:

”Kokouskutsussa mainittujen asioiden käsittelyn jälkeen on valtuustoryhmällä ja valtuutetulla oikeus, ilmoitettuaan siitä aikaisemmin puheenjohtajalle, tehdä kirjallisia aloitteita kaupungin toimintaa ja hallintoa koskevista asioista. Aloite annetaan puheenjohtajalle sen jälkeen, kun se on esitelty valtuustolle.

Aloitetta ei oteta heti käsiteltäväksi, vaan se lähetetään kaupunginhallituksen valmisteltavaksi. Valtuusto voi erikseen päättää, että aloitteesta käydään lähetekeskustelu siitä, miten asia on valmisteltava.”

Kunnallista päätöksentekoa ohjaavat säännökset

Kaupungin menettelytapa päätösten valmistelu- ja päätöksentekotoiminnassa perustuu kunta-, hallinto- ja julkisuuslain sekä hyvän hallintotavan mukaisiin säännöksiin ja oikeusperiaatteisiin sekä kaupungin hallintosäännön määräyksiin. Valmistelu- ja päätöksentekomenettely on vastuullista, avointa ja läpinäkyvää ja siinä noudatetaan yhdenmukaisia toimintamalleja. Näin varmistetaan toiminnan puolueettomuus, uskottavuus ja hyväksyttävyyys, luottamus ja estetään väärinkäytökset. Kaiken toiminnan perustavanlaatuisena pohjana on perustuslain 2.3 §:ssä säädetty hallinnon lainalaisuusperiaate.

Viranhaltijan on suoritettava virkasuhteeseen kuuluvat tehtävät asianmukaisesti ja viivytyksettä noudattaen asianomaisia säännöksiä ja määräyksiä sekä työnantajan työnjohto- ja valvontamääräyksiä.

(ViranhaltijaL 17.1 §). Asian hyvä valmistelu käsittää päätökseen vaikuttavien tosiseikkojen selvittämisen (mukaan lukien taloudelliset vaikutukset, yhteys strategiaan ja tulostavoitteisiin yms.), oikeussääntöjen (kuten lainsäädännön ja määräysten) selvittämisen, kuulemisen (asianosaiset ja kuntalaisten sekä sidosryhmät), päätösvaihtoehtojen analysoinnin ja esittelijän kannanoton, eli valmistelun pohjalta tehdyn päätösehdotuksen. Viranhaltijat ovat aina omassa virkatehtävässään asiantuntijoita.

Kaupungin viranhaltijat toimivat valmistelu- ja esittelytehtävissään perustuslain 118 §:n mukaisesti virkavastuulla ja vastaavat toimiensa lainmukaisuudesta. Valmistelutehtävissä virkavastuun piiriin kuuluu muun muassa toiminnan luotettavuus ja objektiivisuus. Oikeuskirjallisuudessa on todettu, että näissä tehtävissä virkavastuun toteuttaminen tulee siten kysymykseen myös, jos virkamiehen toiminta on laadullisesti heikkoa, tehtävien edellyttämän ammattitaidon tai hyvien käytänteiden vastaista tai muuten virheellistä taikka jos virkavelvollisuuksia suoranaisesti laiminlyödään (Mäenpää: Hallinto-oikeus, 2023, VII, 6). Esittelijä vastaa esittelemiensä kokousasioiden asianmukaisesta valmistelusta ja on velvollinen tekemään toimielimelle päätösehdotuksen. Esittelijän asema on itsenäinen ja riippumaton ja mikäli esitystä ei hyväksytä, hänellä on oikeus eriävän mielipiteen esittämiseen (PL 118.2 §).

Kaikille toimielimille kuuluu alaisensa toiminnan seuranta ja valvonta. Vastaus valtuustoaloitteeseen käsitellään monijäsenisissä toimielimissä ennen valtuuston käsittelyä. Toimielin tai luottamushenkilöt eivät voi määrätä esittelijän päätösehdotuksen sisältöä. Suositeltava tapa on tehdä kokouksessa kannatettu muutosesitys, josta äänestetään. Mikäli toimielin katsoo, ettei asiassa ole vastattu oikeisiin asioihin, on sen mahdollista palauttaa asia uudelleen valmisteltavaksi.

Asian arvioinnissa on vielä kiinnitettävä huomioitava yleiseen oikeus- ja hallintositytematiikkaan. Kunnallishallinnossa on pääsääntönä, että ylempi viranomainen ei voi ilman nimenomaisesti siihen oikeuttavaa säännöstä puuttua alemman viranomaisen toimivaltaan kuuluvaan asiaan. Tästä ns. toimivaltarajojen jäykkyyden periaatteesta (aiheesta mm. Harjula & Prättälä: Kuntalaki – Tausta ja tulkinnat 2023, s. 654) johtuu esimerkiksi, että edes valtuusto ei voi ottaa ratkaistavakseen asiaa, joka kuuluu kaupunginhallituksen tai lautakunnan ratkaistavaksi. Merkittävin säännös, jolla toimivallan jäykkyydestä on poikettu, on kuntalain 92 §:n ja kaupungin hallintosäännön yleisten määräysten 5 §:n mukainen otto-oikeus, jonka nojalla ylempi viranomainen voi ottaa käsiteltäväkseen alaisensa viranomaisen toimivaltaan siirretyn asian, jossa ao. viranomainen on tehnyt päätöksen. Lainsäädännössä tarkoitettu otto-oikeus ei siis koske valmisteltavana olevaa keskeneräistä asiaa.

Arviointi

Kun huomioidaan toimintaa ohjaavien säännösten kattavuus, viranhaltijoiden asiantuntijuus, itsenäisyys ja virkavastuu sekä toimivaltarajojen jäykkyys kunnallishallinnon perustavanlaatuisena oikeus- ja hallintoperiaatteena, olisi systemaattisessa ristiriidassa, jos valmistelija ja esittelijä veloitettaisiin keskeneräisen aloiteasian valmistelussa toimittamaan vastaus yksittäiselle valtuutetulle tai valtuutetuille erilliseen tarkastusmenettelyyn tai työn jäljen arviointiin. Aloitteen jättäneen valtuutetun tai valtuutettujen näkemykselle päätöksenteon kannalta oikeista asioista tai vastauksen asianmukaisuudesta ei voida antaa erityistä tai muita suurempaa painoarvoa, koska valmistelun riittävyyden ja laadun arviointi kuuluu viime kädessä toimielimelle. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö valmisteltavista asioista voitaisi käydä rakentavaa keskustelua.

Valtuustoaloitteen tekijälle tai ensimmäiselle allekirjoittaneelle voidaan jatkossa toimittaa tieto, kun asia on valmisteltu toimielimen esityslistalle.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Kv: muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Kh: kv

Kv: -